

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ เจตคติและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติด และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนใช้โปรแกรมสุขศึกษาและหลังใช้โปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) และแนวคิดทักษะชีวิต (Life Skills) ขององค์การอนามัยโลก (1994) และกรมอนามัย (2539) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การสร้างเครื่องมือ
5. การดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ศึกษาในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาสังกัดการศึกษาเอกชนที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีทั้งหมด 16 โรงเรียน โดยเลือกโรงเรียนที่ศึกษาแบบเจาะจงมา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนจรัสพิชากร ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ภาคเรียนที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. การเลือกโรงเรียน มีเกณฑ์ดังนี้

- 1.1 เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดการศึกษาเอกชน
- 1.2 เป็นโรงเรียนที่มีการสอนแบบสหศึกษา
- 1.3 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง
- 1.4 เป็นโรงเรียนที่อยู่ติดถนนใหญ่ อยู่ในย่านชุมชน คือ ภายในรัศมี 1 กิโลเมตร ประกอบด้วย ตลาด แฟลต คอนโดมิเนียมหรือชุมชนแออัด คิวจักรยานยนต์รับจ้าง เนื่องจากสภาพดังกล่าวมีผลต่อการซื้อขายยาเสพติด (ป.ป.ส. 2538 : 15)

ทำการเลือกโรงเรียนโดยวิธีเจาะจงโดยเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนจรัสพิชากร

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร จากจำนวน 9 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 6 คน ได้นักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง 54 คน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยการจัดโปรแกรมสุขศึกษาในกลุ่มทดลอง มีการรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังรูปแบบการวิจัยและแผนภูมิการทดลองดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

กลุ่มทดลอง

O_1 _____ F, X _____ O_2

แผนภูมิที่ 10 รูปแบบการวิจัย

O_1	หมายถึง	การเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง
X	หมายถึง	โปรแกรมสุขศึกษา
F	หมายถึง	การจัดกิจกรรมรณรงค์
O_2	หมายถึง	การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง

แผนภูมิการทดลองมีดังนี้

กลุ่มทดลอง			X_1, X_2		
			X_3, X_4		
			X_5		
	O_1	F	F	F	O_2
สัปดาห์ที่	1	2	3	4	5

แผนภูมิที่ 11 แผนภูมิการทดลอง

O_1 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของกลุ่มทดลอง

O_2 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของกลุ่มทดลอง

F หมายถึง การจัดกิจกรรมรณรงค์ในการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนต่อเนื่องกัน 3 สัปดาห์ ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 4 เป็นการปลูกฝังให้เกิดความตื่นตัวและรับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นในโรงเรียนและควรจะทำอย่างไร เป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดการรับรู้ในเรื่องยาเสพติด กิจกรรมที่ใช้ในการรณรงค์ คือการจัดนิทรรศการเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนและการเปิดเสียงตามสายทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์เวลา 11.30 - 12.30 น. เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดประกอบด้วย เทปเสียงความรู้เรื่องยาเสพติด เพลงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สปอควิทยุเกี่ยวกับยาเสพติด บทความเกี่ยวกับยาเสพติดและข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับยาเสพติด

X หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 1 เป็นขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธโดยใช้เกมส์ตลอดทั้งสร้างสัมพันธอันดีภายในกลุ่ม วิเคราะห์การแพร่ระบาดและบอกวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด เสนอแนวทางการป้องกันการใช้ยาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนได้อย่างหลากหลายโดยการสร้างเสริมทักษะชีวิต สำหรับแผนการสอนสุขศึกษา คือ แผน “รู้ไว้ ใช้ป้องกัน” และแผน “คิดให้ทันป้องกันได้” กิจกรรมประกอบด้วย ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาด การบรรยายความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เน้นอันตรายโอกาสเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด เพื่อให้นักเรียนเกิดการรับรู้ให้ถูกต้องมากขึ้น โดยใช้ชีวิตที่ศรัทธาเรื่องยาและยาเสพติด แจกเอกสารความรู้เรื่องยาเสพติด การแบ่งกลุ่มจัดนิทรรศการ

เรื่องยาเสพติด และให้แต่ละกลุ่มไปศึกษาเพิ่มเติมจากนิทรรศการและให้มีการอภิปรายประเด็นที่สำคัญของยาเสพติด ตลอดทั้งให้กลุ่มสรุปแนวคิดในการป้องกันเพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และนำเสนอให้กลุ่มอื่นฟัง นอกจากนั้นให้นักเรียนดูภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการจับกุมผู้ขายและผู้เสพยาเสพติดเพื่อสะท้อนความคิดถึงสาเหตุของการใช้ยาเสพติด ผลกระทบต่อสังคม และเสนอแนวทางในการป้องกันยาเสพติดเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการป้องกันยาเสพติด

X₂ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 2 เป็นการให้นักเรียนสำรวจข้อดีและข้อด้อยของตนเองเพื่อนำข้อดีของตนเองมาปรับปรุงไม่ให้เป็นจุดอ่อนในการชักจูงไปใช้ยาเสพติด นำข้อดีมาป้องกันตนเองจากยาเสพติด ตระหนักว่าตนเองมีข้อดีในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติดและข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติด ตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด เห็นใจและเข้าใจผู้ใช้ยาเสพติด เห็นใจและเข้าใจผู้เลิกใช้ยาเสพติดและเห็นใจเข้าใจผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด ตามแผนการสอนสุขศึกษาคือ “รู้ตน พันภัย” “คิดยาพาวุ่นวาย” และแผน “ความผิดพลาดของชีวิต” ประกอบด้วย การสนทนา ถาม ตอบ เกี่ยวกับ สถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและบุคลิกภาพของคนที่ยเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด และให้ดูวีดิทัศน์เรื่อง “มหันตภัยยาบ้าในสถานศึกษา” ตลอดทั้งให้กลุ่มศึกษาสถานการณ์จำลองจากเอกสาร ใบงานและถาม ตอบ รวมทั้งการอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด ให้นักเรียนดูภาพข่าวการถูกทำร้ายร่างกายจากผู้ที่ใช้ยาเสพติด และให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่เคยพบเห็นเพื่อสะท้อนความคิดเห็นถึงผลกระทบของยาเสพติดและให้ศึกษากรณีตัวอย่างเรื่อง “คิดไม่ถึง” เพื่อให้เกิดแนวคิดผลกระทบที่เกิดกับตัวผู้เสพยาเอง ต่อครอบครัว ต่อชุมชนและประเทศชาติ ให้นักเรียนมีความตระหนักในปัญหาและเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมในการป้องกันปัญหาจากยาเสพติด

X₃ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษา ครั้งที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเห็นใจผู้ที่ติดยาเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ถูกหลอก ถูกบังคับและมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือโดยการให้กำลังใจและให้โอกาสผู้อื่นในการเลิกใช้ยาเสพติดอย่างถาวร และภูมิใจในตนเองที่ไม่ใช้ยาเสพติด ตามแผนการสอนสุขศึกษา คือแผน “คุณค่าในตน” และแผน “สังคมพันภัย ร่วมใจรับผิดชอบ” ประกอบด้วย การให้เขียนข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองที่อยากเปลี่ยนแปลง สุ่มให้นำเสนอและสรุปถึงความแตกต่างของบุคคลและการนำข้อดีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ปรับปรุงข้อบกพร่องให้ดีขึ้น การเล่าเรื่องความภูมิใจให้ฟังจากเอกสาร สังเกตความสนใจในกลุ่ม ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกจากเรื่องที่เล่าและให้มีการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป เพื่อจัดระบบความคิด ความเชื่อและความคิดรวบยอดการสนทนาและแสดงความคิดเห็นเรื่องการระบาคของยาเสพติดการอ่านข่าวเรื่อง

ยาเสพติดให้ฟัง ให้คู่วิดีทัศน์เรื่อง “วัยสร้างโลก” และให้อภิปรายสรุปถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด

X₄ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 4 เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ที่อาจถูกชักชวนไปใช้ยาเสพติดได้ถูกต้องตามหลักการปฏิเสธ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ใช้ยาเสพติดได้ ตามแผนการสอนสุขศึกษา คือ “ปฏิเสธไม่เสียบัมพ์” “เดือนเพื่อนไว้ให้ห่างไกลยาเสพติด” และแผน “รู้จักแก้ปัญหาพาสใจ” ประกอบด้วยการตั้งคำถามถึงการปฏิเสธที่นักเรียนเคยปฏิบัติและการให้การแนะนำหลักของการปฏิเสธที่ถูกต้อง การให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ตามสถานการณ์จำลองและให้ฝึกปฏิบัติทักษะการปฏิเสธ ประเมินการฝึกโดยให้กลุ่มช่วยกันและฝึกการเดือนเพื่อนเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและการแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงโดยการเล่าเรื่องจากข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับงานเลี้ยงที่มีการใช้ยาเสพติดร่วมด้วยแล้วถูกตำรวจจับ ให้นักเรียนวิเคราะห์เหตุผล การบรรยายขั้นตอนการตัดสินใจแก้ปัญหา การวิเคราะห์การตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยไม่พึ่งยาเสพติด

X₅ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 5 เพื่อให้นักเรียนเลือกวิธีจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเองได้อย่างเหมาะสม ในสถานการณ์ที่ทำให้ไม่เกิดความพึงพอใจ ซึ่งอาจนำไปสู่การแสดงออกที่ไม่เหมาะสมจนเกิดเป็นปัญหา ตลอดทั้งเลือกวิธีจัดการกับความเครียดเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงโดยเฉพาะต่อการไปใช้ยาเสพติด ให้นักเรียนได้คิดทบทวนและสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้และสามารถแนะนำเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดได้โดยใช้แผนการสอน คือ “อารมณ์ไหนดี” และ “ความเครียดนั้นสำคัญไหน” ประกอบด้วยการอธิบายขั้นตอนการจัดการกับอารมณ์ ชักถามปัญหาที่ทำให้อารมณ์ไม่ดี การให้แสดงสถานการณ์จำลองเพื่อสะท้อนความคิด อภิปราย การประเมินความเครียดของตนเอง อธิบายถึงผลเสียและผลกระทบ สาธิตการคลายเครียดด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติการคลายเครียดด้วยตนเองในทางที่ถูกต้องไม่ไปหันไปพึ่งยาเสพติด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกและกรมอนามัย ตลอดจนเอกสารความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ทบทวนเครื่องมือจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการปรับปรุง เครื่องมือจากคู่มือการสอนทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต 2543 : 36 - 161) เพื่อใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีข้อความให้เลือกตอบและเว้นช่องว่างไว้ให้ผู้ตอบเติมข้อความมีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ขณะเรียนหนังสือ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับเฉลี่ยต่อวัน บุคคลแรกที่นักเรียนปรึกษาเมื่อมีปัญหาการใช้สารเสพติดของสมาชิกในบ้านที่อาศัยอยู่ ประสพการณ์การใช้ยาเสพติดโดยให้ตอบครั้งเดียว เฉพาะก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เรื่องยาเสพติด คำถามทั้งหมดเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน และได้กำหนดระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแบบอิงเกณฑ์ โดยประยุกต์ตามหลักการ Learning for Mastery ของบลูม ดังนี้ (Bloom 1971 : 47 - 62)

80 %	คือ	คะแนน 24 - 30	คะแนน	ระดับสูง
60 - 79 %	คือ	คะแนน 18 - 23	คะแนน	ระดับปานกลาง
< 60 %	คือ	คะแนน 0 - 17	คะแนน	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ลักษณะคำถามที่สร้างประยุกต์ตามแบบการวัดของลิเคอร์ (Likert's Scale) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดให้ผู้เลือกตอบได้ 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยประยุกต์จากคู่มือการสอนทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา (กรมสุขภาพจิต 2543 : 35 - 40) โดยให้ผู้เลือกตอบ 1 ตัวเลือก ข้อคำถามมีลักษณะทั้งข้อความเชิงบวก (Positive Statement) และข้อความเชิงลบ (Negative Statement) (กองสุขภาพศึกษา 2543 : 51) จำนวน 20 ข้อ 60 คะแนน

ถ้าเลือกตอบ		ข้อความเชิงบวก (Positive Statement)	ข้อความเชิงลบ (Negative Statement)
เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	3	1
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนน	2	2
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	1	3

เกณฑ์การประเมินระดับเจตคติต่อยาเสพติด ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินแบบอิงเกณฑ์โดย
ประยุกต์จาก บลูม (Bloom 1971 : 47 - 62) ดังนี้

คะแนน	48 - 60	คะแนน	ระดับสูง
คะแนน	36 - 47	คะแนน	ระดับปานกลาง
คะแนน	1 - 35	คะแนน	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามทักษะการปฏิบัติการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 คำถามทั้งหมดเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 21 ข้อ คะแนนเต็ม 21 คะแนน โดยจะมี
คำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน และได้กำหนด
ระดับทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดแบบอิงเกณฑ์โดยประยุกต์ตามหลักการ Learning
for Mastery ของบลูม ดังนี้ (Bloom 1971 : 47 - 62)

80 % +	คือ	คะแนน	17-21	คะแนน	ระดับสูง
60 - 79 %	คือ	คะแนน	13 - 16	คะแนน	ระดับปานกลาง
< 60 %	คือ	คะแนน	1 - 12	คะแนน	ระดับต่ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้ คือ โปรแกรมสุขศึกษาโดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้น
ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีและมีทักษะที่จำเป็นเพียงพอที่จะช่วยป้องกัน
ไม่ให้ไปใช้ยาเสพติด โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เนื้อหาเน้นให้นักเรียนได้
พัฒนาทักษะชีวิตในเชิงป้องกันตนเอง ครอบครัวย เพื่อน บุคคลในสังคมจากปัญหาและการแพร่
ระบาดของยาเสพติดตามแผนการจัดกิจกรรมสุขศึกษา

การสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าตำรา บทความ เอกสารความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกและกรมอนามัย ทบทวน
เครื่องมือจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาเครื่องมือจากคู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกัน
ยาเสพติดใสถานศึกษานำมาปรับปรุง โดยกำหนดกรอบแนวคิดวิจัย ในส่วนคุณลักษณะประชากร
ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือ เพศ อายุ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายได้
ที่ได้รับขณะศึกษา สัมพันธภาพในครอบครัว การใช้ยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัวที่พักอาศัย
และประสบการณ์การใช้ยาเสพติด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือด้านความรู้

เกี่ยวกับยาเสพติดในเรื่องความรู้เรื่องยาเสพติด การรับรู้ความรุนแรงและอันตรายของยาเสพติด การคิดวิเคราะห์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์ถึงปัญหา ด้านเจตคติต่อยาเสพติดให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความตระหนักในปัญหา การรู้คุณค่าในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นใจผู้อื่น และด้านทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน เรื่องทักษะการปฏิเสธ การตัดสินใจและแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียดและสร้าง คำถามตามรายละเอียดดังกล่าว

1.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน และ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ

1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา รวมทั้งประเมินเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพโดยหาความเที่ยง (Reliability) คำนวณหาค่าความเที่ยงของ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α) ของครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ฉัฐพร มีสุขและคณะ 2539 : 109) ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ถ้าค่าถามข้อใดมีค่า Corrected Item Total Correlation ตีลบ จะตัดข้อคำถามนั้นออกและ ปรับปรุงข้อคำถามใหม่ จากการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 และแยกวิเคราะห์ รายด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้

1.3.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72

1.3.2 ด้านเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติด ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70

1.3.3 ด้านทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70

วิลิต กุศลวิศิษฏ์กุล (2534 : 287 - 353) ได้กล่าวไว้ว่า ค่าความเที่ยงที่มีค่า ระหว่าง 0.60 - 0.79 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีค่าความเที่ยง ที่สามารถนำไปใช้ได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้คือ โปรแกรมสุขศึกษา มีแนวทางในการศึกษา

ดังนี้

2.1 ศึกษาตำรา คู่มือการสอนทักษะชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและกรมอนามัย วิทยุทัศน์ ชุดนิทรรศการ แผนการสอนทักษะชีวิตในการป้องกันยาเสพติดในนักเรียนซึ่งพัฒนาโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม การสอนทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด

2.3 สร้างแผนการสอน โดยกำหนดขอบเขตโครงสร้างของเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบปรับปรุงความถูกต้องของการใช้ภาษา ความชัดเจนของภาษาและตรงตามเนื้อหา

2.4 เสนอโปรแกรมสุขศึกษาที่จะใช้ทดลอง แก่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ให้คำแนะนำปรับปรุงและนำไปใช้

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่จะลงไปดำเนินการศึกษา คือ โรงเรียน จรัลพิชากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน เพื่อขออนุญาตขอความร่วมมือและชี้แจงรายละเอียดวิธีการศึกษาวิจัย

1.2 ติดต่อประสานงานกับครูสอนสุขศึกษา ครูแนะแนวและครูกิจการนักเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเตรียมแผนการสอนและดำเนินการทดลอง

1.3 ดำเนินการทดลองโดยขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนและครูผู้สอนดังรายละเอียดดังนี้

1.3.1 สัปดาห์ที่ 1 เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

1.3.2 สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการรณรงค์ โดยใช้นิทรรศการและเสียงตามสายในโรงเรียนในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ทุกวันจันทร์ - ศุกร์

1.3.3 สัปดาห์ที่ 3 ดำเนินการรณรงค์ต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 2 และดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเองตามแผนการสอนทุกวันๆ ละ 3 ชั่วโมง วันจันทร์ถึงวันศุกร์ตั้งแต่เวลา 13.00-16.00 น.

1.3.4 สัปดาห์ที่ 4 ดำเนินการรณรงค์ต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 2

1.3.5 สัปดาห์ที่ 5 ดำเนินการเก็บข้อมูลหลังการทดลอง

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 สัปดาห์ที่ 1 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองในกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งให้นักเรียนตอบคำถามด้วยตนเอง

2.2 สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการรณรงค์โดยใช้นิทรรศการให้กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการในเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด และเปิดเวทีประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนอ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วารสารที่เกี่ยวกับยาเสพติด ออกอากาศทางเสียงตามสายในโรงเรียนในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ทุกวันจันทร์ – ศุกร์

2.3 สัปดาห์ที่ 3 ดำเนินการรณรงค์เรื่องยาเสพติดต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 2 จัดกิจกรรมและสอนตามแผนการสอนสุขศึกษาแยกตามองค์ประกอบทักษะชีวิตดังนี้

2.3.1 ครั้งที่ 1 เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหรือวิทยากร โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และตามแผนการสอนสุขศึกษา ดังนี้

2.3.1.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 1 องค์ประกอบความคิดวิเคราะห์
 วิจารณ์: เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์การแพร่ระบาดของ และบอกวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดได้ ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “รู้ไว้ ใช้ป้องกัน”

2.3.1.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 2 องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ :
 เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันการใช้ยาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างหลากหลายใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “คิดให้ทัน ป้องกันได้”

2.3.2 ครั้งที่ 2

2.3.2.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 3 องค์ประกอบความตระหนักรู้ในตน:
 เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองมีข้อดีในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติด และข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติดใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “รู้ตน พันภัย”

2.3.2.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 4 องค์ประกอบความตระหนักรู้ในตน:
 เพื่อให้นักเรียนตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอน สุขศึกษาเรื่อง “คิดยาพาวุ่นวาย”

2.3.2.3 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 5 องค์ประกอบความเห็นใจผู้อื่น : เพื่อ
 ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นใจผู้ใช้นาเสพติด ผู้เลิกใช้ยาเสพติด และผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา ยาเสพติดใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “ความผิดพลาดของชีวิต”

2.3.3 ครั้งที่ 3

2.3.3.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 6 องค์ประกอบความภูมิใจในตนเอง: เพื่อให้ นักเรียน รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ภูมิใจในตนเองที่ไม่ใช่ยาเสพติดใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “คุณค่าในคน”

2.3.3.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 7 องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม : เพื่อให้ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทความรับผิดชอบของตนเองในการป้องกันตนเอง ครอบครั้ว และชุมชน จากยาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติด ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนเรื่อง “สังคมพ้ันภัย ร่วมใจรับผิดชอบ”

2.3.4 ครั้งที่ 4

2.3.4.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 8 องค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร : เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิเสหเพื่อนในสถานการณ์ที่อาจถูกชักชวนไปใช้ยาเสพติดได้ถูกต้องตามหลักการปฏิเสธ ใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “ปฏิเสธไม่เสียสัมพันธ”

2.3.4.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 9 องค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร : เพื่อให้ นักเรียนสามารถเตือนเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดให้หลีกเลี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “เตือนเพื่อนไว้ให้ห่างไกลยาเสพติด”

2.3.4.3 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 10 องค์ประกอบการตัดสินใจและการแก้ไยปัญหา : เพื่อให้ นักเรียนสามารถตัดสินใจและแก้ไยปัญหาเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ใช้ยาเสพติดได้ ใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “รู้จักแก้ไยหาพาสุขใจ”

2.3.5 ครั้งที่ 5

2.3.5.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 11 องค์ประกอบการจัดการกับอารมณ์: เพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้วิธีจัดการกับอารมณ์ได้ ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “อารมณ์ไหนดี”

2.3.5.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 12 องค์ประกอบการจัดการกับความเครียด : เพื่อให้ นักเรียนสามารถเลือกใช้วิธีจัดการกับความเครียดได้ ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “ความเครียดนั้น...สำคัญไฉน”

2.4 สัปดาห์ที่ 4 ดำเนินการรณรงค์เรื่องยาเสพติด ต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 3

2.5 สัปดาห์ที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มทดลองโดยแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง
2. สร้างคู่มือลกรหัส
3. นำข้อมูลทั้งหมดจากแบบสอบถามมาลงแบบฟอร์มลกรหัส
4. ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for

Windows

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการพรรณนาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิซากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. สถิติวิเคราะห์ (Analytical Statistics) ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิซากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังทดลองในกลุ่มเดียวกันใช้ Paired Sample t-test

สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage) (สายัณฑ์ ไกรนรา 2544 : 52)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) (สุวิมล ติรภานันท์ 2543 : 179-181)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทนค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทนจำนวนของคะแนนทั้งหมด

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน คะแนนแต่ละข้อ
	$\bar{X}$	แทนค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด
	N	แทนจำนวนของคะแนนทั้งหมด

4. Pair t - test สูตรการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกัน ใช้สูตรเฟอร์กูสัน (Ferguson 1976 : 74)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	D	แทนผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่
	n	แทนจำนวนคู่
	$\sum D$	คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

5. สถิติสำหรับใช้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งหมดโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Conbach) (ณัฐพร มีสุขและคณะ 2539: 109)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทนค่าความเชื่อมั่น
	k	แทนจำนวนข้อ
	s_i^2	แทนความแปรปรวนของคะแนนข้อสอบแต่ละข้อ
	s_t^2	แทนความแปรปรวนของคะแนนของผู้สอบทั้งหมด